

אשרי האיש

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ב אלול תש"פ

פרשת נצבים וילך

גליון תנ"א

שנה ט'

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מלך מוה"ק

הגאון רבי משה שלום רוקח זצ"ל ה"ק קרית משה ישיבת חסידי חסידי חסידי

פ"מ פארווארש

ה"ק קרית משה

המחבר והמפיץ של הגליון

מפי ספרים וסופרים

ושבת עד השם אלקיך

משל לסוחר אחד בעל חנות יינות, שבא לבית מסחר סיטונאי כדי לקנות כמות גדולה של יין לחנותו, לאחר שהציגו לו את החשבון, ביקש הסוחר שיתנו לו את היין בהקפה, מכיוון שאין בידו לשלם כעת, והבטיח לשלם מאוחר יותר כאשר ימכור את הסחורה בחנותו. אינני יכול - ענה לו המוכר - זה מספר פעמים נתתי לך בהקפה, וגם הבטחת לסלק את חובך במועד, אך לא קיימת את הבטחותיך. התחנן הסוחר: אנא, רק הפעם תן לי בהקפה, ואשלם לך במועד, בכל הפעמים הקודמות לא שילמתי מפני סיבות שונות שמנעו ממני לשלם, אולם הפעם אני מבטיח כי אשלם בזמן! לא הועילו כל הפצרותיו - הסיטונאי עמד בסירובו.

בעודם מדברים נכנס סוחר אחר לחנות, וכאשר שמע את הדברים אמר לסוחר: שמע לי, אתן לך עצה: לשם מה אתה קונה עכשיו כמות כה גדולה של יין, ומתחייב למחיר רב? קנה מעט ושלם עכשיו. הסכים הסוחר לעצה נבונה זו וכן עשה, קנה מעט יין ושילם את מחירו, את היין מכר בחנותו ובכסף שהרוויח, שב וקנה עוד יין, וחזר חליכה, עד שהצליח במסחרו החזיר את כל חובותיו.

והנמשל: אנו מבקשים מהקב"ה שימחול לנו על כל חטאינו ומבטיחים שלא נשוב ונחטא, אולם גלוי וידוע לפניו שלמרות ההבטחות נשוב ונחטא. אין כל דרך בפנינו אלא לנהוג כאותו סוחר, נתחיל ונחזור בתשובה בדבר מסויים, למשל, אדם יקבל על עצמו להיזהר בחטא הדיבור, כאשר יתגבר על חטא זה, יקבל על עצמו להישמר גם מחטאי העיניים, וכן הלאה... כך יסלק האדם את חובותיו לקב"ה מעט מעט, עד שייזכה בעל תשובה גמור.

(בשם החפץ חיים זיע"א)

להזור בתשובה מאהבה

משל לאדון אחד שקנה שני עבדים בעד כסף רב, ואחרי שהיו אצלו ימים אחדים, ברחו שניהם בלילה אחד, זה ברח מצד זה של העיר וזה מצד שני, ולא אמר אחד לחברו מבריתו דבר. והנה שניהם לא הלכו בפרשת דרכים מיראה, אולי יודע לאדון ע"י עוברים ושבים אנה הלכו, והנה אחד הלך ליער ושמע קול שחל, והלך לצד אחר ושמע המית דוב, ומדאגה אולי למטרף חיות, חזר לעיר ושב לאדונו באימה. ואז אמר האדון למה חזרת אלי? ואמר מפני קול שחל ודוב ואמרתי בלבי זה העונש הגיע לי על עול שעשיתי שברחתי. ואמר האדון ודאי אתה חייב מיתה, אבל למה אפסיד ממוני? לכן לא אמיתך, אבל תתקן מעט מעט עוונך עד גמירא, והעבד השני אשר הלך לצד אחר, נזדמן לו דרך טובה, ובא אל פרדס נאה, ואכל לשובע ממיני פירות טובים וגם נתן בכליו, ובעת התענוג מטוב הגן נתן אל לבו, אני אוכל למעדנים ואדוני נעצב עלי על אבוד ממוני שנתן בעדי, ואיך אשא פני? ותפעם רוחו כי לבו דווה על העוול שעשה, ולכן גמר לשוב אל אדונו, ובבואו אליו נפל לפניו ואמר חטאתי ועתה עשה עמי כנפשך, ויען האדון ולמה חזרת? והשיב כי לבי דווי על העוול שעשיתי, ואם לא תאמין ראה הפירות הטובים בתרמילי, א"כ לא הכריחני דבר אלא לבי. ויען האדון עתה ראיתי טוב לבעך, לכן תהיה בן חורין, ואשימך ראש על כל עבדי.

הנמשל: אנו עבדים להש"ת שקנה אותנו בידו החזקה ממצרים, וברחנו מעבודתו. והנה אם אחד שב מיראת העונש לא יאות לו שכר על שובו, יען שהוכרח לשוב, ועל כן נשאר חטא וצריך כפרה כשוגג, ואם לא הכריח אותו דבר, אלא מטוב לבו שרואה מאהבת השם שיאות לשוב, לכן עתה הוא מראה דבר חדש, דהיינו לב טהור, מה שלא היה קודם שחטא, לכן אלו דוגנות הביאו לו זכיות, כלומר כל הדברים שעושה אח"כ הם בלב טהור.

(זכרון אבות)

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

אינה נפסקת ונמשכת בלי הרף, ואך מארכת ימיו ושנותיו של העוסק בה ומקיימה - ואורך ימיו.

דָּבָר אֶחָד לְדוֹר

כי אתה תבוא את העם הזה (ל"א, ה'). מפרש"י: דָּבָר אֶחָד לְדוֹר וְלֹא שְׁנֵי דָּבָרִים לְדוֹר. ריבוי המנהיגים אינו אלא קללה, כך שרק כאשר - דבר אחד לְדוֹר - יש בו ברכה, בעוד שאם יש יותר מאחד, אין זו הנהגה מבורכת - ולא שני דברים לְדוֹר.

טָף - לְמָה הֵם בָּאִים

הקהל את העם והאנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך (ל"א, י"ב). מפרש"י: טָף - לְמָה בָּאִים (חגיגה ג') לתת שכר למביאייהם. אם כי הטף מובא בעקבות ההורים, הרי נאמר ציווי מיוחד על הבאתם - כדי ליתן שכר למביאייהם - שיהיה דינם כמצווה ועושה.

מחשבות פסולות

ואמר ביום ההוא הלוא כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ל"א, י"ז). התוצאה מחסור האמונה שהקב"ה משתתף עם ישראל בצרתם, המתבטא במחשבה פסולה - כי אין אלוקי בקרבי - היא: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהקב"ה מסתיר באמת חליכה את פניו.

גם בתוך ההסתרה הקב"ה נמצא

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח)

מה גורם האחדות

והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל (כ"ט, ב). כל הרעה שבאה אליו - והבדילו ה' לרעה - נובעת מזה שהבדיל עצמו ונפרד - מכל שבטי ישראל - להיות בודד לעצמו, כי אילו היה מחובר עם הכלל, לא היתה הרעה חלה עליו והיה ניצול הימנה.

הכל בידי האב

ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך (ל', ו'). מפרש רבינו ה"ישמח ישראל" ז"ע, יש והאדם זוכה לסיוע ממרום שישוב בתשובה - ומל ה' אלוקיך את לבבך - לא בזכות עצמו, אלא מכח בניו - ואת לבב זרעך - משום שאין זה לכבודם שאביהם יהיה שקוע בחטא ועוון.

בעבודת השי"ת

כי קרוב אליך הדבר מאוד בפניך ובלבבך לעשותו (ל', י"ד). אל תפתח לעצת היצר, המנסה להכביד עליך את עבודת השי"ת, כאילו קיים מרחק רב בינך ובין קיום המצוות, אלא הוי זכור תמיד - כי קרוב אליך הדבר מאוד בפניך ובלבבך לעשותו - והכל תלוי בך ובמעשיך.

במעלת לימוד התורה הק'

כי הוא חייך ואורך ימך (ל', ב). טובה כפולה ומכופלת לה לתורה, כי לא זו בלבד שלימדוה וקיומה ערב ומתוק לשענתו - כי הוא חייך - בהיותה מעניקה חיות ותענוג לאדם, אלא שבניגוד לתענוגי עוה"ז שהם לרגע קט גורמים לקצר ימי האדם, הרי סגולתה של תורה שאותה הנאה רוחנית שנהניך ממנה

ההסתרה היא כ"כ עמוקה ונסתרת - הסתר אסתיר - הסתר בתוך ההסתר, עד שאין האדם מרגיש בנוכחות הקב"ה, ודוחה עליו כאילו חלילה אינו ניצב שם, בו בזמן ששמו ית' הוא: קל מסתתר.

(בעל שם טוב)

התורה מודיעה לנו שהקב"ה מסתתר, מחמת רצונו שנחפש אותו ונבקשנו בכדי שנוכל למצוא אותו - הסתר אסתיר פני ביום ההוא - כדרך שהתינוק מתחבא ומסתתר ע"מ שיחפשוהו וימצאוהו.

(רמ"מ מווארק)

ווארט

הצדיקים מעוררים לתשובה

והענין הוא כמו שאמר הרבי ר' בונים זצוקללה"ה זי"ע, לאא"ז (הוא ר' שרגא פייבל מגריצא) זצוקללה"ה זי"ע, במחשבה יש ב' בחינות. א', היא המחשבה שלא באה עדיין להתפשטות, רק נפלה והתנוצצה כרגע במוחו ונסתלקה. והיא נקראת 'חכמה'. ולפעמים, כשנפל ח"ו איזה הרהור ומחשבה רעה ונאבדה כרגע, מבלי שנצטרך עליה לעשות תשובה, וכשמחבר את עצמו לצדיק אמיתי, מעלה אותן מחשבות והרהורים לגילוי, כדי שירגיש בהם לעשות תשובה.

(ישמח ישראל, נצבים וילך, אות ב')

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק

בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל

נלב"ע ו' סיון תשע"ד

לש"ש כך שעדיין הוא בגדר נדחך - בכל זאת - משם יקבצך ה' אלוקיך - שהרי מתוך שלא לשמה בא לשמה.

(בעש"ט)

ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (ל', י"ט). רש"י: בחר לך חלק יפה בנחלתי. רמז הוא לאותו חלק טוב שעליו נאמר: יעקב חבל נחלתו, כי בבחירה הטובה נמנה הוא בחלקו ונחלתו של הקב"ה.

(חלקת יהושע, ביאלא)

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (ל"א, א'). בטרם הוכיח משה את ישראל כלל את עצמו עמהם בתוכחתו - וילך משה - להתבונן במעשיו הוא, ורק לאחר מכן - וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל.

(תולדות יעקב יוסף)

אף לאחר שנסתלק מהעול - וילך משה - ממשיך הוא לדבר - את הדברים האלה אל כל ישראל - שהרי איתפשטותא דמשה בכל דור ודור. (תפארת שלמה)

(תפארת שלמה)

בכחו של הרועה הנאמן להתפלל ולבקש רחמים על כל ישראל - בהיות דבריו - הדברים האלה - תפילה ותחנונים עליהם, וכל זה בגלל גודל מעלתו שזכה בכל עת ללכת מזדגא לדגא - וילך משה.

(עטרת ישועה, דו"קוב)

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח). אף בהסתרה הגדולה ביותר - הסתר אסתיר - ניתן למצוא את השי"ת - ואנוכי.

(דגל מחנה אפרים)

על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלוקים אחרים (ל"א, י"ח). אם כי שבו והתוודו על חטאתם ז'אמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, אמנם מאחר שלא שבו על שורש החטא ותחילתו - כי פנה אל אלוקים אחרים - שהוא הפניה לצד אחר, לפיכך - ואנוכי הסתר אסתיר פני.

(משמעות, סוכטשוב)

בו ברגע שיהרהרו בתשובה מבטיחם הקב"ה: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה - שימחק את העוון ויסתירהו מנגד עיניו, אפילו אם הוא חמור ביותר - כי פנה אל אלוקים אחרים - גם אותו יסתיר הקב"ה לגודל חסדיו.

(פרי צדיק, לובלין)

ואעידה במ את השמים ואת הארץ (ל"א, כ"ח). יחודם של ישראל קדושים הוא, כי רק הם אלו המעידים על בריאת שמים וארץ - ואעידה במ את השמים ואת הארץ, שהרי: אתם עדי נאום ה'.

(שפת אמת, גור)

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם (ל"א, ל'). דיבור הוא לשון קשה, ובדבריו הקדושים עורר את ישראל שישבו בתשובה - וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת - ובכך נתעלו עד שזכו לשלימות הראויה.

(צמח צדיק, ויניץ)

למרות שזו היא נבואה על הגלות הנקראת היא - השירה הזאת - שהוא תכלית ומטרת הגלות היא להעלות את ניצוצות הקדושה שנתפזרו בין הגוים, וכאשר מסתיים תפקידם זה - עד תומם - תסתיים הגלות, כך שניתן לקרוא להם בשם שירה, על סמך העתיד של סיום הגלות.

(קדושת לוי)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלוקיכם ראשיכם שבטיכם ושוטריכם כל איש ישראל'. דרכו של עולם, בשעה שמתעורר צורך לפעול ולעשות למען היהדות, לנהל מלחמת מצוה למען כבוד שמים, ואומר כל אחד: מה אני ומי אני? דבר זה ראוי שיטפלו בו הרבנים, האדמו"רים, עסקני ציבור המובהקים, ולא אני האדם הפשוט ב"ב, טעות חמורה היא הגורמת להרבה נזקים. כשהדבר נוגע "לפני ה' א-להיך" - שהמדובר הוא בכבוד שמים, מן הצורך שיהיה "אתם נצבים כולכם" - הכל חייבים להתגייס לפעולה, גם "ראשיכם שבטיכם" וגם "מחוטב עציך ועד שואב מימך". איש אל ישתמט מחובתו ואל יטיל את המלאכה על שכם הגדולים.

(בצינא דתורא)

"בפיך ובלבבך לעשותו". אל תצא ידי חובך בדיבור ומחשבה גרידא, אלא מה שבלבבך ובפיך - עשה, בפיך ובלבבך - לעשותו.

(ר"מ מקוצק)

"ושבת עד ה' א-להיך... בכל לבבך ובכל נפשך". ולא נאמר "ובכל מאדך", כי כוונת הכתוב לאחרית הימים, ועל אותה שעה אמרו חז"ל (סנהדרין צז) "אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס". (שער בת רבים להגאון ר' חיים אריה לייב יעדוואבנע)

"אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' א-להיך ומשם יקחך". כלום נידחים לשמים, הלא "בקצה הארץ" היה צריך לומר? הבעש"ט היה מלמד זכות על ישראל, שאפילו בשעה שאדם מישראל עושה איזה מרמה בעסקיו, סוף סוף גם בזה יש איזו כוונה טובה, כי רוצה להרוויח כסף כדי שיוכל לתת צדקה, לשלם שכר לימוד עבור ילדיו, לצורכי שבת וכדומה. וזה הפירוש בפסוק "אם יהיה נדחך בקצה השמים" אם בדחייתך, בעבירותיך, בקצה המחשבה ישנה איזו כוונה לשם שמים, "משם יקבצך ה' - מהניצוץ הקטן הזה של לשם שמים הנמצא בתוך העבירה, משם יקחך ה'. המחשבה הנעלה הזאת מצילה אותו שלא יפול בנופלים ומביאה אותו לתשובה שלמה.

(נעם מגדים)

פן יש בכס שורש פורה ראש ולענה (כ"ט, י"ז). דרשו רבוה"ק זי"ע ש"שורש פ'זרה ראש ולענה" בא בגימטריא שופר, פ' שאנו תוקעים בשופר אנחנו יכולים להבריא ממנו את הדברים המרים האלה כדרך שמפרש"י ז"ל.

(אשרי האיש)

ראשיכם שבטיכם וזקניכם (כ"ט, ט'). בקשתו של האדם בתפילותיו, ביום בו דן הקב"ה את עולמו, היום - צריכה לכלול גם אחרים מישראל - כל ישראל אחים, שכולם אחים ורעים הם כלכם לפני ה' אלוקיכם ולא להסתפק בתפילה ע"ע.

(מאמר מרדכי, נדבורנה)

מחטב עציך עד שואב מימך (כ"ט, י'). חטיבה זו היא מלשון איחוד ואהבה: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, והרי זה רמז לעבודתו של אברהם אבינו בעולם, לתקן את חטא עץ הדעת ולהפוך אותו לעץ החיים - מחטב עציך - שבכך נהפך הרע לטוב, אמנם השלימות היא בקבלת התורה ע"י משה רבינו - עד שואב מימך - ששואב מימי התורה והשקה את בני.

(דגל מחנה אפרים)

אם יהיה נדחך בקצה השמים (ל', ד'). גם אם התשובה אינה כולה לשמה, אלא רק בחלק זעיר - בקצה השמים - כי אחיזתו היא רק בקצה אחד בלבד

~ שבת סליחות ~

כתב בספה"ק דברי ישראל: ובסעודת שבת זו שלפני ראש השנה יש בו כח כל הסליחות מזכור ברית' והפיוטים של שחרית ומוסף של ראש השנה, ומ'כל נדרי' ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש, והימים הראשונים של סוכות ושמני עצרת ושמת תורה עד אסרו חג.

~ מוצש"ק סליחות ~

כתב בספר לקט יושר לתלמיד בעל התרומת הדשן: לעולם עומדין [לאמידת] סליחות ביום ראשון, משום שהוא סמוך לשבת, ונוהג כל אדם ללמוד בשבת... משום דאין לאדם עסקים בשבת וגם יש לו פנאי ללמוד... [ומתוך כך] העם שמחים מחמת מצות התורה שהם לומדים בשבת, וגם מחמת עונג שבת, ואמרינן אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מחמת שמחה של מצוה, לכך טוב להתפלל מתוך שמחה של מצוה.

חזקנו קורא נא

לחזקנו ולעידוד לימים אלו

הנה ימים באים – שבת בו תשוב

הרי את מקודשת ל' פ' מזומנת לי – שתזמינו עצמכם בבחי' זך ונקי, ואז 'זהייתם קדושים' שתתרבה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום טהור זך ונקי. (מיוסד עפ"י ספח"ק "סידורו של שבת" שורש הראשון "שבת בו תשוב", שורש א' ענף ג' עלים ב' ג').

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם. ראשיכם. שבטיכם. זקניכם. ושטריכם. כל איש ישראל. (פרשתן ב"ט, ט'). היום דא ראש השנה. כולכם הולכים להתייצב, כולם פירושו מהקטן שבקטנים עד הגדול שבגדולים, כולם הולכים לעמוד, והולכים לדון אותם על השנה הבאה לקראתינו, והנה נשאר בידנו הימים האחרונים של ימי חודש אלול, בואו ונשקיע בימים המועטים הללו את כל כוחינו, כי ההשקעה תשא פירות בעזרהשית, ולא חסר כלום מבית המלך, וכל דבר שנשקיע זה מעט למלך, אבל בבוא היום הגדול, שהוא יגיע לשכון במעונינו כבוד, או אז המלך יראה את כל ההשקעה שהשקענו ברוב עמל וזיע, והוא בוודאי יכתוב ויחתם אותנו בספרן של צדיקים גמורים לשנה טובה ומתוקה, ולחיים טובים וארוכים, לטובה לברכה ולשלום.

שבת קודש זו, שהיא בעצם שבת האחרונה של השנה, והיא בחתמו של חודש אלול, שכל עצם מהות החודש הזה הוא לחזור בתשובה, להיות סור מרע ולקבל על מכאן ולהבא לעשות רק טוב, ובכל פעולותינו ומעשינו לעשות נחת רוח לבוראינו וליוצרינו. ועכשיו זה בידנינו.

בפרשתנו אנו מוצאים שאם רוצים אנו לזכות לברכות מן שמי שמיא, "ושבת עד ה' אלוקיך, ושמעת בקולו, ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ונביך, בכל לבבך ובכל נפשך" (ל', ב'), "ושבת" הוא אותיות 'שבת' שבכוחו של השבת אנו יכולים לחזור בתשובה על מעשינו הרעים, וזה גם נרמז בר"ת 'שבת' ש'בת ב'ז תשוב, שבכוחו של השבת להחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

נשאר בידנינו ימים מועטים לבואו של המלך. שבו נזעק בקול רעש גדול "המלך" היושב על כסא רם ונשא, נקבל על עצמינו את מלכותו מחדש, ונתן לו לשכון כבוד ברשותינו, יש לנו להתבונן ביתר שאת וביתר עוז לקראת יום ההמלכה, בכדי שח"ו לא נבוש ולא נכלם.

הכל הולך אחר החיתום. רביה"ק בעל ה"ישמח ישראל" מבאר בפרשתנו בארוכה (אות א' עיי"ש בהרחבה) על גודל השבת קודש קודם יום הדין, והוא מדמה את זה לאוהז במטה, שאם ירמו אותו מהאמצע הוא יתנדנד לכאן או לשם, אבל אם ירים את קצה המטה, ירום כל המטה למעלה. 'באשר ירים האיש את קצה המטה כן ירים כל המטה' בכוח של השבת הזאת אנו יכולים לרום ולהגביה את כל הימים של השנה שעברה עלינו לטובה, ובעזרת השי"ת לזכות גם לשנה טובה.

צדיקים רואים בעיניהם למרחק רב. ואנו הקטנים יכולים לראות מדבריהם דברים מתוקים מדבש ונופת צופים, ולדלות מדבריהם הקדושים חיזוק על כל הדברים. וכאן ראינו לנכון להביא את דבריו הקדושים של בעל ה"חתם סופר" שכבר לפני שנה צפה ואמר בדברות קודשו את הדברים שהיו ויקרו בשנת תש"פ. וכה דברות קדשו, תיבה בתיבה: "הנה תש"פ עם משקל גימטריא פ"ת ען, פ"ת היא לילית, ע"ן הוא בחינת א' מבחינת ס"ם כמבואר בדברי מורי נ"י על תמנע שהוא צירוף מת ען ע"ש (ע"י חת"ס עה"ת ח"א עמ' קפ"ה)".

אולם, על שנת תשפ"א אומר החת"ס כי היא תהיה בבחינת "מאשפות ירים אביון" ותהיה זו שנת גאולה. "הנה בתנור א' הוא רמז כי א' עם תש"ף הוא אותיות אשפת, כי מאשפות ירים אביון אם היא בתכלית ההשפלה בחי' אשפת אז ירים קרן לעמו, משום כן בתנוד" גימטריא ת"ן או"ר (עם הכולל, אור ג') ר"ז אז ירום קרן לעמו במהרה בימינו אמך".

ישמעו אוזנינו מה שפינו מדבר. שנת תשפ"א שנה שבו השי"ת ירום קרנינו למעלה ראש. אז יש לנו לשמוח לקראת השנה הבאה עלינו לטובה מחד. ומאידך להתבונן בדברינו ליום ההמלכה בדחילו ורחימו.

ברך עלינו ה' אלוקינו את השנה הזאת, ואת כל מיני תבואתה לטובה, ותן ברכה... וברך שנתנו כשנים הטובות. הכנות הטובות. הכנות קלות לבואו של המלך, ונזכה שהמלך ישכון קבע במעונינו, ותמיד ישפיע לנו טובה וברכה מידו הרחבה והמלאה, ושפע ברכה והצלחה בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ונזכה כבר לשנת גאולה וישועה, במהרה ובימינו אמך

אמן וכן יהי רצון

זכור אהבת קדומים

ליו"ד דאדמו"ר רבי יצחק מנחם בן לאדמו"ר רבי שמואל צבי הי"ד צוקללה"ה זי"ע בעל הספח"ק "עקידת יצחק" – ליו"ד כ"ג באלול התש"ב

העקדה ו פרק י"ד מתוך הספר "רועה נאמן"

דיינים ו"כלי קודש" שהגיעו לאלכסנדר להתבשר מזיו תורתו של הרבי. ה"סנטציות", האכסניות היו מלאות עד אפס מקום, וכל העירה הפכה ל"הויף" – חצר. כל חדר נעשה לבית מדרש בו שהו חסידים, ומבוקר עד ליל עסקו "במילי דשמאי". סיעות רבנים ואברכים חריפי מוח התהלכו ברחובות העירה בדרכם לבית המדרש, והמתיקו סוד בענייני עבודת פנים.

אך עתה משהגיעו ימי בין המצרים שקטו רחובות העירה. בבית המדרש לא פסק קול התורה, וחסידים רבים המשיכו לשבת וללמוד יומם ולילה. אך הלב, מרכז העירה היה רחוק ממנה. הרבי נסע לעיירת מרפא כמנהגו מדי שנה, כשאליו מצטרפים בנו

שבת פרשת נצבים וילך--- שבת האחרונה של השנה--- נמצאים אנו בסופם של ימי חודש אלול – ימי הרחמים והסליחות, ימים שבו המלך בודה, ושומע לכל אחד, ומאזין ומקשיב--- נוגעים אנו כבר בשערי שנת תשפ"א--- הנה ימים באים--- ראש השנה--- יום ההמלכה--- שבת זה ר"ת ש'בת ב'ז תשוב, בשבת מקבלים אנו את הכלים הראויים לתשובה שלימה. לתשובה מאהבה. לתשובה מיראה. לקבל את ההכנה הראויה לקראת הזמנים הבאים לקראתינו לשלום.

נביא פה משל ונמשל שהם יביאו לנו את הראיה על השבת קודש, על פנימיות השבת קודש, על גודל השבת קודש, שבו אנו נמצאים זה עתה, והם יביאו לנו בסייעתא דשמיא גם את ההכנה ליום הדין, יום ראש השנה, יום ההמלכה.

היה מעשה למלך בשר ודם שהיה דעתו לבוא אל עיר אחת ממדינת מלכותו, וקבע אצל אחד מבני העיר, שייכין לו דירה נאה שתהיה מוכנת ומזומנת לקראת ביאת המלך. הבעל הבית היה עיניו בראשו, ולכן ניקח את הבית בכל פינה ופינה, שיהיה נקי טהור ומזוכך. והיה מיפה ומזהר את הדירה בכל מיני דברים, ושם ברחבת הבית ריחות טובים ונאים. בכדי שתנוח דעתו של המלך בתחילת ביאתו לדירה נאה המרחבת דעתו של אדם, כראוי לכבודו של המלך.

וכלל וכלל לא היה חושב על לבו את גודל הטובה שיכולה להגיע לו מבית המלך על כל המאמצים שעושה לכבודו של מלך, שיוכל להרויח ממון ע"י מכירת מאכלים ומשקים, או עבור שיהיה קרוב אל המלך יותר משאר אנשים, או שיהיו לו קשרים להיכנס לפלטרין של מלך, על כי גדול וחשוב הוא בעיניו כבוד המלך. וכל הדברים אשר היה עושה במהירות הבזק בימים המועטים האלו שנקצבו לביאתו, להרבות הדור ויופי בדירה הנבחר שהמלך יקבע את משכן כבודו, ועל הדברים הצריכים לסעודת המלך ושאר צרכיו. וכלל לא היה מעלה על לבו מחשבה: כלום חסר מבית המלך? בכח המלך יש לקנות ולמצוא את כל הדברים הללו ברגע קטן? אז א"כ מה לי לכל המאמצים המכריעים שאני עושה בימים אלו לכבודו?

ובהגיע משרתי המלך קודם בואו, וראו שהכל יפה ונאה, כל החדרים נקיים ומצוחצחים, הבית כולו מריח בריות טובים ונעימים, האוירה והדירה מרחיבה דעתם, והוטב בעיניהם כל אשר היה בידו לעשות, והביאו לפניו עבדי המלך ומשרתיו כל דבר הנצרך כיד המלך, הרחבה והמלאה.

והמלך שראה מה עשה אותו אדם, והשקיע והזיע לכבודו היקר של המלך, הראה לו פנים שוחקות, ומילא את מחסורו, וקריבה מיוחדת היתה לו בזכות אלו הדברים.

אבל אם לא כן היה דעת בעל הבית, להיות כבוד המלך יקר בעיניו, ותפך שבחור ביתו לאכסניא של המלך, הקדים במחשבתו טובת עצמו, ואמר בלבו: הגיע העת שאוכל להרויח ממון רב, מאחר שאהיה מקום שישכון כבוד המלך, והנחת צרכיו כה רבו, ושאר הטובות שיוכלו לבוא אליי ע"י שהיית המלך בביתו. ובימים המועטים הללו עוסק הכל בצרכי המלך ממאכלים וממשקים כדי להרויח בהם, ומתוך טרדת דברים אלו, לא ספק בידו לעשות את העקר; להסיר כל הלכלוכין והטינופין מהבית, ולפנות ולהנאות חדרי ביתו שהיו ראוי לכבוד המלך. ולא הסתפק במעט הכנה שעשה בביתו עבורו, גם לא כיבד כראוי ונכון את כסא המלך, שבו יישב עליו המלך שיהיה בביתו.

ובהגיע משרתי המלך, וראו שכל חדרי ביתו אינם ראוים ומקובלים לכבודו של מלך והשרים אשר הגיעו עמו כבוד. גוערין בו בנייפה גדולה, וגם הענישו אותו בעונשים, על כדי בזיון וקצף שנבזה בעיניו כבוד המלך, ונתרשל מלהכין לו דירתו על הצד הטוב ביותר. וגם המלך לא שם את ליבו אליו, ואפילו שהכין רבות לבואו של המלך, אבל כזה מקום לא היה ראוי לחניית המלך.

שבת קודש זה היום שהמלך, מלכי מלך המלכים – הקב"ה, מגיע לשכון כבוד בכל בית ובית מעם ישראל, ואם חכם האדם משקיע רבות וארוכות לכבודו של מלך, ולא חוסך מאומה למען שיוכל לשבת על כסא מלכותו בביתו הקט והנעים. ואם האדם עושה את ההכנות שיוכל לעשות, וכשהגיעים המלאכים אל ביתו ורואים כמה יפה ונאה שעשה אותו אדם לכבודו מלך, מביאים לו כל טוב, ומאירים את ביתו באור יקרות. אבל אם חלילה אדם לא משקיע מעצמו כלום לכבודו של מלך, וחושב על טובת עצמו בלבד, לא רק שהמלך לא ישכון בביתו, ולא יתן לו שפע וברכה בביתו, אלא גם המשרתים המגיעים קודם בואו של מלך יתנו לו עונשים על בזיון כבוד המלך. וזהו "והתקדשתם והייתם קדושים", כי פירוש "והתקדשתם" הוא לשון הזמנה, כמו

ר' יעקב לנדא ז"ל, הסיד אלכסנדר שעבר את אימי השואה, כתב מכתב לר' לייביש מקובר ז"ל בו ספר על הנהגתו של הרבי בימי האימה והזעם ועל הקשר החזק ששרר בינו לבין חסידייו.

אנו מביאים חלק מהמכתב כלשונו:

...מקרה שני חרות על לוח כבי ולא אשכחהו לעולם: היה זה לפני ראש השנה של שנת תש"ב. נאלצתי לנסוע לעיר מולדתי קינצק ולצ'נסטוב, הודעתי על כך למרן זצלה"ה ובקשתי את ברכתו לנסיעה מסוכנת זו. מרן זצ"ל הביע גם את רצונו להריץ מכתב לאנ"ש בהזדמנות זו, ותוך כדי השיחה שאלני אם אני יודע לכתוב? חושבני שכן ומתפלל שלא אכשל, עניתי (בידוע לך התאמץ בכתיבה עקב ראייתו הלוקייה). ברטט דקדושה התישבתי לשלחן הטהור בפעם הראשונה לחיי, והכתיב לי מכתב, שחצב להבות אש, ודברי ידוד לעדת קדשו ולכלל ישראל, בסיימו עד שישקוף וכו'. עם גמר הכתיבה בקשתי לקרוא את המכתב מלה במלה. קראתיו בקושי רב בגלל הכבי בקול שפרץ מתוך גרוני בהסתכלי בצורה הוזהרת והקורנת ועל האגלי דמע שנולו ללא הפוגה מעיניו הקדושות, תאר לך איפוא את המעמד הנשגב. ניגש לחלון ולאור היום סקר עוד הפעם את הכתוב וחתם בידו הקדושה. חושבני שזהו מכתבו האחרון ששלח לאנ"ש והופץ בקינצק, צ'נסטוב וערי זגמבליה. אגב, בשנת 1942 כנראה קרוב לעלייתו על העקידה קבלנו לגיטו צ'נסטוב פיסת ניר קטנה ובה בכתב ידו הקדושה: "רחמים גדולים" והתימתו. ולא יותר אף מלה.

מאמת המציק התנהלו התפילות והשולחנות בחוג מצומצם ביותר. יוצאים מן הכלל הימים הנוראים וימי חג, ובימי הילולא של רבותינו הקדושים נגמ"מ, שהתקיימו במספר יותר גדול של אנשים ולפעמים ברוב עם. וזאת מתוך חרף נפש וסיכון גדול. ללא צל של ספק רשם משהוא ובודאי בנו יחידו הרה"צ ר' ישראל הי"ד את דברי התורה שנאמרו מתוך אימה ויראה ושעלו על המוקד יחד עם הרושמים. נראה היה המעמד בליל שלישי לנר הנוכח של שנת תש"ב. לא אגזים אם אומר שתורותיו הקדושים שנאמרו הפעם יותר מהרגיל, מתוך כבי רב ארכו כשעה ויותר. ומה נהדר היה המחזה כמלאך ד' צבאות נראה עם הקאלפק חבוש לראשו. ובמיוחד הזדקק בצורתו הקדושה הזקן הלבן מצרות שירד על פי מדותיו. ובאותו לילה נפרדת ממנו לנצח כי למחרתו עזבתי את פולין...

ר' מרדכי בער ז"ל שהה בגטו ורשה והיה בין המעטים שידע את מקום מחבואו של הרבי. בכוחותיו הדלים התאמץ להשיג מצרכי מזון למשפחת האדמו"ר ולהחיותם ברעב. בגלל התנאים הנוראים בהם היה שרוי, חלה בטיפוס ומצבו היה בכי רע. אחיו ר' ברוך שהה אז בעיר לובלין, שם היה המצב טוב יותר מזה שבוורשה. ניתן היה להשיג מזון ותרופות ביתר קלות ובתי חולים מפורסמים עדיין פעלו.

מתוך תקווה שמצבו ישתפר, נסע ר' מרדכי לאחיו בלובלין. אך למרות שתזונתו השתפרה, והוא קבל טיפול רפואי, לא הוטב לו כלל. מחלתו החמירה והרופאים הודיעו שמשקפת סכנה לחייו.

ידידו ר' יצחק מאיר סאניק ז"ל, יעץ לאחיו ר' ברוך, לנסוע מיד לרבי לוורשה, להפיל תחינתו לפניו ולבקש על חיי אחיו.

מיד כשניתנה לו ההזדמנות, נסע ר' ברוך לוורשה על אף הסכנה שבדבר. הוא הגיע בערב שבת קודש ומיד סיפר לרבניית על מצבו הקשה של אחיו. כשהוכנס ר' ברוך לחדרו של הרבי נכנסה הרבנית עמו ואמרה לבעלה:

"מרדכי מסר נפשו עלינו בגטו. כל מה שנמצא לנו, מידו נמצא. על כן יש לעורר עליו רחמים".

רבנו הרהר מעט וענה:

"מבטיח אני לך שיביא בעזרת ה'. אך רק בתנאי שיתחיל שוב לאכול".

"עליך ברוך" הוסיף הרבי "מוטלת החובה לסדר שמירה רצופה על אחיך, ביום ובלילה. עוד שיחול שינוי משמעותי במצבו".

הרבי לא הסתפק רק בדברים שאמר. הוא הוסיף ושלח מכתב בעצם ידו הקדושה המיועדת לר' יצחק מאיר סאניק, בו כתב כי ישתדל עבור החולה, יעזוב כל עבודתו וישגיח עליו.

חלפו מספר ימים. במצבו של החולה האנוש חל שיפור עד שאפשר היה להחזירו לביתו, שם החלים לגמרי מהמחלה הקטלנית שאיימה על חייו ומחסיבוכים שנוספו לה.

הרופאים שטיפלו בר' מרדכי הצהירו שאינם מבינים כלל איך נתרש הנס המופלא. אולם ר' ברוך ואחיו ר' מרדכי ידעו בודאות שברכת הרבי היא שהביאה את הרפואה השלמה.

זמן קצר לאחר מכן רצה ר' ברוך בער לחצות את הגבול ולהמלט מפולין. כששאל לעצת רבנו ענה האדמו"ר בזו הלשון:

"עכשיו כל העולם הוא בבחינת מדבר, ובמדבר אין דרך. כי בכל צד שפונים הוא מדבר. ואני איני יכול לענות לך עכשיו שום דבר".

בקיץ שנת תש"ב החלה מכונת ההשמדה של הנאצים לפעול במלוא הקיטור. הדרך לפתרון הבעיה היהודית נסללה באלפי צורות של רעב, מחלות והובלת יהודים למחנות הריכוז וההשמדה, יומם ולילה.

אי אפשר היה יותר להסתדר מהגרמנים, שבלשו כל בונקר וכל עליית גג, במטרה למצוא יהודים שלא נרשמו כפועלים בשרות הכובשים.

הרבי נאלץ לעזוב את מקום מחבואו, ולהרשם כפועל בבית המלאכה של הפירמה "שולץ" בגטו ורשה. בית המלאכה זה עמד תחת פיקוחו של ר' אברהם הנדל, שהסתכן והכניס לסדנתו את כל גדולי ישראל והרבנים ששהו בגטו, כפועלים מן השורה.

לפי השמועה עבד רבנו יחד עם אחיו של האמרי אמת מגור זצ"ל, הרה"צ הקדוש ר' מנדלי זצ"ל אב"ד פביאניץ וקאליש.

ישב רבנו בבית החרושת, למד התפלל ובכה. יום אחד הבחין שכמה מחסידיו, פועלי בית החרושת, עובדים עבודה כפולה מזו של האחרים. כשהחל לחקור את הסיבה על כך, התברר שהם עובדים למענו, על מנת שלא תחסר המכסה שלו בעבודה. מיד הפסיק הרבי את לימודו ותפילתו, ועבד את עבודתו, שלא תהא מלאכתו נעשית על ידי אחרים.

ראוהו החסידים בכך ואמרו לו:

"רבנו, האם הצלתנו תבוא על ידי עבודתו או על ידי תפילתו ותלמודו?" "נכון, נכון," ענה הרבי "אך אי אפשר לי על חשבונם של אחרים".

הוסיפו החסידים וניסו כמה נסיונות להניאו מעבודה, אך ללא הועיל. הרבי עמד בשלו.

*

הגיע היום המר והנמהר. באחד מימי חודש אלול שנת תש"ב אמר הרבי לר' אברהם הנדל שאין לו רצון לצאת היום לסנדלרייה, והוא מעדיף להשאר בחדרו. אך ר' אברהם הפציר בו שלא יסתכן בהעדרו, כי הסנדלרייה היא מקום בטוח יותר. נקפו מספר שעות. לפתע, ללא אזהרה מוקדמת, התנפלו הסרדיוטים על בית החרושת והוציאו מתוכו את כל העובדים שהיו מצוידים בתעודות עבודה רגילות. העובדים הובלו לתחנת המיון, לאקציה.

הרבי עמד בשלוה גמורה ופיו לא פסק מלמלל פרקי תהלים. במיון נפל בגורלו לעבור לצד שמאל ולעלות לקרון המוביל לטרבלינקה. הרבי נכנס בשקט יחד עם האחרים. התבודד לו בקרן זווית של הקרון והתפלל חרש. בנו ר' ירחמיאל ישראל יוסף רץ לעבר הרכבת ונתלווה אליו כדי לא להשאירו לבדו, אף שאותו לא שלחו הנאצים לרכבת.

כשראה ר' אברהם הנדל את אשר קרה, רץ מיד אל הקצין הממונה והתחנן בפניו לשחרר את הרבי, בטענה כי זה הפועל הטוב ביותר שלו. ר' אברהם הנדל סמך על תעודת האישור שבידיו, שאפשרה לו לבחור פועלים לבית החרושת כרצונו. הוא ידע שהנאצים יכולים לבטל תוקפו של כל אישור ומיניו שבידי היהודים, אך הסתמך על העובדה, שאותו קצין ממונה קבל ממנו שוחד של זוג מגפים משובחים, אותם יצר בבית מלאכתו. הקצין נטה להסכים ולהוריד את הרבי מקרון הרכבת. אך קצין אחר שעמד שם, לא האמין שאדם זקן הוא הפועל הטוב ביותר, הפיל את ר' אברהם במכת אגרוף ארצה וצעק בגסות: "זה עובד טוב? זה רבינר!"

שרידי אש שניצלו בנס, מספרים שבדרכו לטרבלינקה נשא הרבי מדברותיו על הוצאת התנא הקדוש רבי עקיבא להריגה.

עוד מספרים שלאחר מכן פגש ברכבת את הרה"ק ר' משה בצלאל אלתר בנו של השפת אמת מגור, והמשיכו יחדיו בנסיעה.

כשהרגישו בו כמה מחסידיהו והתקדבו אליו, נפנה אליהם ברחמים גדולים, עודדם ונחמם.

הרכבת הגיעה למחוז חפצה והנסיעה הגיעה לקיצה. הנוסעים ידעו את שנגר עליהם. רבנו לבש את התכריכים שהיו מוכנים אצלו מבעוד מועד, והחל לומר בקול רם ובלב נשבר את הוידוי.

אחר כך הלך, בתוך המוני בית ישראל, אותם לא רצה לעזוב, לקדש את השם בתאי הגז בטרבלינקה.

ה"ד ת.נ.צ.ב.ה.

"יזכור אלוקים נשמות בית ישראל שהושמדו בגולה על ידי הנאצים ימ"ש. הן שהומתו והן שנהרגו הן שנשחטו ושנשרפו ושנטבעו על קידוש ה', ובתוכם האלפים והרבבות חסידים עם רבנים גאונים צדיקים קדושים וטהורים אנ"ש חסידי אלכסנדר עם ראשי ותלמידי הישיבות בית ישראל בפולניה דעסקו באורייתא תדירה בתמימות נפלאה. עם חצרות הקודש צאצאי הסבא קדישא הרבי הזקן מאלכסנדר זצ"ל זי"ע, ובראשם האדמו"ר הקדוש בעל העקדת יצחק זצוקלל"ה. שמסרו נפשם על קידוש ה', הנאהבים והנעמדים בחייהם ובמותם לא נפרדו. מנשרים קלו ומארייות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם. יזכרם אלוקים לטובה עם שאר צדיקי עולם, וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך, ותהיינה נפשותיהם צורות בצורר החיים עם נשמותיהם של אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמך".

(תפילה זו הועתקה מספר "עקדת יצחק" שהוציא לאור על ידי האדמו"ר האמונת משה זצ"ל, ובהשתדלותו של הרב החסיד רבי לייביש מקובר ז"ל שגיע הרבה באיסוף החומר).

תודות להני גברא רבה ויקירא, כל אחד בשמו הטוב יבורך ויתהלל, שמש מפארים ושבהם מהללים קטנים וגדולים, הלוא הם:

הרה"ג ר' זאב וואלף מקובר שליט"א

הרה"ח ר' יהודה משה מקובר שליט"א

תשואות הן הן להם, על שהביאו לנו בחפץ לב, את הפרק הזה, לרגל יו"ד קדישא של רביה"ק בעל ה"עקידת יצחק" הי"ד זי"ע ועכ"ו א.

ממקומו הוא יפן ברחמי לעמו ויחון אותנו להתברך ולהפקד בדבר ישועה ורחמים בזכותו הקדוש של בעל הילולא הי"ד זי"ע, עדי נזכה לנאולה השלימה בב"א.

מעשי צדיקים

האיש שזכה שתשובתו התקבלה

היה פעם יהודי עשיר ושמו ראובן, בעיירה קטנה שבה הוא חי היה ראובן האדם האמיד ביותר, בנוסף לעושרו, הוא היה גם תלמיד חכם ואחד הלמדנים הגדולים של הקהילה, מטבע הדברים, היה אדם עשיר ויודע ספר כמו ראובן, צריך להיות אחד האנשים הנכבדים בקהילה, אדם שיש לו ידיים רבים וזוכה לכבוד והערכה. אך לא כן היה המצב עם ראובן: הוא היה מאד לא מקובל בעיירה, ובני הקהילה ממש לא אהבו אותו, הסיבה לכך היתה נעוצה בתכונה לא חיובית שהיתה אחד מקווי האופי הבולטים של ראובן, הוא היה קמצן בצורה קיצונית, מה ערכו של עושר ולמחנות אצל קמצן שכזה? נהגו הבריות לשאול ונדו לראובן בראשם ברחמים רבים. ואכן עם כל למדנותו, דבר אחד לא הצליח ראובן ללמוד, כיצד להלך עם הבריות ואיך ליהנות את העניים מרכושו הגדול. בכלב פנימה ידע אל נכון כי ה' חנן אותו ברכוש גדול, כדי שהוא יחלק אותו עם אלה שמזלם לא האיר להם פנים, אולם הוא לא הצליח להתגבר על טבעו הקמצן ולתת לעניים יותר מאשר נדבה עלובה, להזמין אליו עני הביתה ולתת לו ארוחה חמה - דבר כזה לא בא בחשבון כלל, בהיותו העשיר היחיד בעיירה חשש ראובן, כי ביתו יהפך לוועד לקבצנים ופושטי יד, אם יודע שאצלו אפשר לקבל ארוחה חמה, הוא לא היה מעוניין בכך ועל כן נתן הוראות חמורות לבני ביתו וכן למשרתים, שלעולם לא להכניס עני לתוך הבית.

פעם אחת הגיע לעיירה אדם זר שבא מרחוק, ממבט ראשון ניכר היה כי ההלך הינו עני, כי בגדיו היו מרופטים ונעלו קרועות, אולם ככול שהיה עני, לא היה פושט יד וכל מראהו, למרות היותו עלוב, אמר כבוד. הוא נכנס לבית המדרש, נטל גמרא וישב ללמוד, קשה היה לו להתרכז בלמוד, לאחר שזה שלושה ימים לא בא אוכל לפיו, לא עבר זמן רב, עד שלבית המדרש נכנס אדם לבוש הדר, גם הוא נטל גמרא וישב ללמוד ליד ההלך, האיש עשה עצמו לומד ומזוית עיניו הביט על הזר והואזין ללימודו, לפתע הוא קם, ניגש אל היהודי העני, בידך אותך לשלום ואמר לו: שמי ראובן, אני רואה שאתה יודע ללמוד, אשמח מאד אם תבוא אל ביתי אחרי התפילה ונלמד יחד.

האיש הודה לו מקרב לב כשהוא שמח שהנה משהו הזמין אותו הביתה. בינתיים נכנסו לבית המדרש יהודים נוספים ואחדים ניגשו אליו והזמינו אותו לבתיהם, תודה רבה, אך כבר הזמנתי, השיב האיש אסיר תודה על כך שמתעניינים בגורלו. כולם היו מופתעים למדי בראותם כי הזר מתלווה אל ראובן והולך לביתו בתום התפילה, הם שמחו לראות כי סוף סוף מצא ראובן אפשרות לסטות ממנהגו ולהזמין עני לביתו. מה שהם לא ידעו היה, כי ראובן כלל לא התכוון לכבד את אורחו בארוחה, כל רצונו היה לחטוף איתו שיחה בענייני לימוד ולהפגין בפניו את ידענותו. וכך היה, בעוד שראובן היסב ליד השולחן לארוחה דשנה. הוא הושיב את אורחו בחדר אחר והציג בפניו שאלות שהתעוררו אצלו תוך כדי הלימוד. כאשר האורח משיב על שאלותיו בטוב טעם ובקיבה ריקה, כשסיים ראובן את ארוחתו איחל לארוחה לילה טוב וליווה אותו אל הדלת. היהודי גרר את עצמו בקושי חזרה לבית המדרש ושכב לישון על אחד הספסלים רעב ומותש. למחרת בבוקר שוב הזמין ראובן את ההלך לביתו, היהודי המסכן הסכים ללכת עמו אולם המחזה של אתמול חזר על עצמו בדייקנות: דיבורים רבים כן - וחשב לתזמו שאולי לא ידע אתמול שאני רעב והיום בטח יתן לו אוכל, ארוחת בוקר לא. בצעדים כושלים עזב את ביתו של העשיר ובהגיע לכיכר השוק נפל מאפיסת כוחות והשיב את נשמתו לבוראו, הוא הובא לקבורה באותו היום, וסוף סוף מצא מנוחה לנפשו, אך האומנם מצא? בלילה הבא, כאשר ראובן ישן על מיטתו הרכה, הרגיש לפתע, כאילו יד נעלמת מטלטלת אותו טלטלה עזה ומאלצת אותו להתעורר משנתו, הוא התעורר בבהלה והתיישב במיטה, לפתע ראה לפניו דמות מבהילה לבושה בתרכיכים לבנים ועל ראשו בדרס שחור. פניו של האיש נהרו באור מוזר ולפתע הבין ראובן שזהו אותו תלמיד חכם עני שהזמין אותו לביתו פעמיים. "מה אתה רוצה ממני? לך לשלום ותעזוב אותי בשלום!" - קרא ראובן בפחד גדול. "הלוואי ויכולתי לעזוב אותך בשלום" - השיב האיש - "אולם אינני יכול לעזוב אותך בשלום, כל זמן שאני בעצמי אינני מוצא מרגוע לנפשי", והוסיף: "אתה רואה, כאשר נפטרתי אתמול והגעתי לבית דין של מעלה, נאמר לי כי אין הם יכולים לדון במקרה שלי, כל זמן שהאיש האחראי למותי לא יופיע יחד איתי". "אולם אינני רוצה למות! אינני מוכן להופיע עדיין לפני ב"ד של מעלה!" קרא ראובן בבהלה גוברת והולכת. השיב היהודי: "יש מוצא מן הסבך, אולם זה תלוי בך. הרי אתה גרמת לכך שאני נתון בצרה זו". אינני מבין ענה ראובן, "ובכן המצב הוא כזה" אמר היהודי: "נאמר לי בב"ד של מעלה, שמצאו אותי זכאי ויכולתי ללכת ישר לגן עדן, אלמלא עוון אחד שמצאו בי: אני אחראי לכך שבגללי יהיה מישהו צפוי לעונש בגללי, והכוונה אליך שיכולת בקלות להציל את חיי, זה הכלל למעלה: אם יהודי אחד גרם סבל לשני, הרי באופן בלתי אמצעי אחראי לכך גם הקורבן במידת מה.

"אוי ואבוי לנפשי!" - פרץ ראובן בבכי - "גדול עוונתי מנשוא ובוודאי מגיע לי עונש גדול, אולם אני מבקש שתרחם עלי". "הדבר תלוי רק בך" השיב האיש, "אם אתה

מוכן לעשות תשובה בצורה כזאת שעוונך יכופר, ייטיב הדבר לשנינו, אתה תינצל מעונש מוות, ואני אוכל להיכנס לגן עדן". "אעשה כל מה שתאמר לי", צעק ראובן. ובכן טוב, "מחר בלילה בשעה זו תבוא לייער שמאחורי העיירה, אני אחכה לך שם ואומר לך מה שעליך לעשות". אמר האיש ונעלם.

למחרת בשעה שהעיירה היתה שרויה באפילה, יצא ראובן את ביתו בחשאי, בלי לומר דבר לבני ביתו, ליבו היה מלא פחד והוא תהה מה מצפה לו עתה. האיש בתרכיכים הלבנים כבר חיכה לו ביער, "פשוט את בגדיך ולבש את אלה" אמר לו האיש, בהצביעו על בגדים מרופטים ומטולאים, באין אומר עשה ראובן כפי שנצטווה. והמשיך האיש ואמר: עתה לא תלך יותר הביתה, אלא תלך לבית המדרש, ותשב שם כדי להתפלל וללמוד תורה, איש לא יכיר אותך ויתייחסו אליך כמו אל עובד אורח עני, אל תבקש נדבות או מזון מאיש וגם אם יציעו אל תיקח, כך תהיה רעב עד מאד ותגיע עד סף המוות, כדי שתדע מה הרגשתי אני. כאשר תרגיש שאתה הולך למות, תלך אל ביתך ותבקש אוכל, גם שם לא יכירו אותך וקרוב לוודאי שישרבו להאכיל אותך, לפי ההוראות שאתה נתת להם. אולם בשום פנים אסור לך לגלות את זהותך לאיש וגם לא לבקש מזון ממקום אחר, אחרי שתשבור את רעבונוך בדרך כל שהיא, תחזור לבית המדרש, עד ששוב תרגיש שנשמתך פורחת אם לא תאכל, ושוב תלך לביתך וכו'. כך תמשיך לחיות במשך שנה תמימה, אם תמות במשך השנה תהיה מיתתך כפרתך, ואם תישאר בחיים, תחזור לכאן בדיוק בעוד שנה בחצות הלילה ואני אומר לך מה עליך לעשות. בסיימו את דבריו נעלם האיש והיה כלא היה.

כשהוא שבור ורצוף ולבו מר עליו עשה ראובן את דרכו לבית המדרש שעדיין היה נעול, עם עלות השחר בא השמש ופתח את הדלת וראובן נכנס והתיישב בפניה והחל לומר תהילים כשעיניו זולגות דמעות. עד מהרה התמלא בית המדרש במתפללים וראובן הצטרף למנין הראשון, אנשים הלכו ובאו ורק ראובן נשאר יושב בבית המדרש, השמש הזמין אותו לארוחת בוקר, ראובן אמר תודה וסירב, גם לארוחת הצהריים סירב ראובן להזמנת השמש, והשמש הסיק שאין הזר זקוק לעזרה והרשה לו לעשות את הלילה בבית המדרש.

היום השני עבר עליו כמו היום הראשון, וביום השלישי כאשר הרגיש כי לא יוכל להחזיק מעמד יום נוסף ללא אוכל, הלך אל ביתו ודפק בדלת, המשרתת יצאה אליו ואמרה בקול נרגז: בעל הבית שלנו נעלם, כל המשפחה מחפשת אחריו זה שלושה ימים ואתה בא לבלבל את המוח, וטרקה את הדלת. בלית ברירה דפק שוב בדלת והעוזרת שוב טרקה בפניו, רק עכשיו הבין ראובן כמה אכזרי היה מציוויו שלא הכניס עניים אל ביתו, בלית ברירה שוב דפק בדלת וצעק שאם לא יתנו לו לאכול עלול הוא ימות מרעב, אז שמע את אשתו אומרת למשרתת להכניס את הקבצן למטבח ולתת לו משהו לאכול. בלב מלא הכרת הטוב ישב ראובן במטבח המפואר של ביתו, אכל משאריות המזון ששמו לפניו ושב לבית המדרש. כך נהג במשך השבועות והחדשים הבאים, רק כאשר הרגיש שאיננו יכול יותר, הלך רק אל ביתו לבקש אוכל. מי יודע מה קרה לראובן? אמרו האנשים, אולם דבר אחד ברור, אילו הוא היה בבית, לא היה הקבצן המזור זוכה לארוחה בביתו.

סוף הסתיימה השנה וראובן הלך לייער לקראת חצות הליל לפגוש את האיש בתרכיכים הלבנים, בהגיעו למקום המפגש לא מצא את האיש, ראובן חיכה וחיכה, עד שהגיע למסקנה המעציבה שכל סבלו היה כנראה לשווא ותשובתו לא נתקבלה, הוא שב לבית המדרש ונשכב על הספסל כשהוא פורץ בבכי מר, עד שנרדם. בחלומה הופיע האיש ואמר לו: "באתי להזכיר לך על הפגיש שיש לנו מחר בערב". כשהתעורר התברר לו שטעה בתאריך והשנה מסתיימת רק מחר בלילה. ולבו היה מלא תקווה כי תשובתו נתקבלה. למחרת בלילה עשה את דרכו לייער, האיש חיכה לו שם, ועל פניו הייתה שפוכה נהרה שלא מן העולם הזה. "תפשוט בבקשה את הבגדים ותלבש את הבגדים שלך" צוה האיש והושיט לו חבילה בו היו ארוזים בגדיו המקוריים, ראובן מיהר למלא אחר הפקודה. והאיש אמר לו: אני יכול לומר לך שתשובתך נתקבלה ועכשיו אני יכול לנוח בשלום על משכבי, שוב לביתך ולמשפחתך וה' יהיה בעוזך, ועם סיום דבריו נעלם כלא היה. ראובן נטל את הבגדים בלויי הסחבות והלך לביתו.

שמחת המשפחה היתה גדולה כאשר ראובן הופיע פתאום בביתו, כולם שמחו לראותו בריא ושלם, ולשאלתם מה קרה ואיפה היה? הבטיח כי מחר הוא יעשה מסיבה ויסביר להם הכל. למחרת נערכה בביתו מסיבה גדולה אליה הוזמנו כל אנשי העיר, ובמיוחד העניים, כולם היו מלאים מתח וסקרנות לשמוע את סיפורו. באמצע הסעודה כאשר כולם סיימו לאכול, נעלם שוב ראובן, חיפשו אותו בכל הבית ולא מצאו אותו, במהומה שקמה הופיע לפתע הקבצן המוכר שכבר הפך חלק בלתי נפרד מביתו, ניגש לראש השולחן וביקש שקט, ואז אמר: "ידידי היקרים הסתכלו עלי מקרוב, אני ראובן!" צחק אדיר ליוה את דבריו, אולם כאשר נדם הצחוק, נשמע שוב קולו הברור של הקבצן: כן אני ראובן ותסלחו לי לדגש, אך שוב להחליף את בגדי, ואחזור לספר לכם את סיפורי. כאשר חזר לבוש שוב בבגדיו סיפר להם את סיפורו ואמר: מכאן ואילך יהיה ביתו פתוח לכל ובמיוחד לעניים ולנצרכים, ובהצביעו על בגדי הקבצן המטולאים אמר: בלויי הסחבות אלה, יהיו בעיני מעתה כרכוש בעל ערך רב, הם יזכירו לי תמיד את חובתו של האדם להיות מכניס אורחים ולהשתתף בצערם וסבלם של הרעבים ללחם. והם יזכירו לי תמיד להיות אסיר תודה לה' על שקיבל את תשובתי והעניק לי חיים עשירים יותר ובעלי משמעות מלאה יותר משידעתי קודם לכן.

אוצרותיהם של צדיקים

ימי הסליחות - מאוצרו של הגה"ח רבי אהרן פרלוב שליט"א

שבת שלפני ר"ה

פ"א בשבת שקודם ר"ה בסעודת שחרית אמר א"ז (הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר) צוק"ל להמסובין על שולחנו בזה"ל: אכלו לשם שמים כי המאכלים שלנו מגרשים מן האדם האוכל אצלנו כל מיני חומרות וגשמיות וכל מיני אפרוקסא וכלולים בהם כל מיני קדושות. וסעודת שבת זו שלפני ר"ה יש בו כח. כל הסליחות מזכור ברית, והפיוטים של שחרית ומוסף של ר"ה, ומכל נדרי ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש. ומימים הראשונים של סוכות ושמע"צ ושמתת תורה עד אסרו חג. היינו כענין דכתיב בחנה (שמואל א' א') ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה ותתפלל. ולכאורה וכי עברה על מחז"ל לא תאכלו קודם שתתפללו וכו', ה"ל להתפלל קודם האכילה. אלא בסעודה זו של בעלה הקדוש איש אלוקים אלקנה היה נכלל בסעודתו כח כל התפילות שהתפללה א"כ. וע"ה האכילה ושת"י בסעודה זו עם בעלה הקדוש אלקנה ובמקום קדוש שילה. ע"י נתוסף לה חיות ומוחין והשיגה מדרגות התפלה ויכלה להתפלל. זהו הכוונה ותקם חנה אחרי אכלה ושתה דווקא ותתפלל. וכמו כן בסעודת שבת זו שלפני ר"ה נכלל כח כל התפלות עד אסרו חג כנ"ל ע"כ אכלו לשם שמים, ע"כ דבה"ק.

"דברי ישראל" (מודרין) מקץ, דף ס"ג טו"ב

שמחתי מתוך יראתי

מפי תלמידיו של רבי פיבוש ממיזלאברוץ' זכור לטוב נאמרו פעם. במוצאי יום מנוחה, כשמתחילין לומר סליחות, ישבה קבוצת חניכיו וסעדו "מלוה מלכה" בשירות ותשבחות. והנה חלף רבם על פניהם והעיר כבדרך-אגב: "הנכם מקיימין מצות מלוה-מלכה לפני סליחות, ואני עוד זכיתי להכיר חסידי קדמאי שהסבו למלוה מלכה אחרי שאמרו סליחות" כאן עשה אתגתא כשלהי, נעטף בשתיקה, ואחר הוסיף: "באמת יש מקום לשתי הדרכים איתא בתנא דבי אליהו שדהמע"ה היה אומר "יראתי שמתתי, ושמחתי מתוך יראתי" ובכן, ננים, הפעם תקיימו "יראתי מתוך שמחתי", אבל זכור תזכרו שיש לקיים ג"כ "שמחתי מתוך יראתי".

אהרן פורסקי שליט"א

סליחות מוצ"ש תיכף אחר הצות

האמת שבשמים אין מקמצים כלל וברצונו יתב"ש להשפיע כל טוב, אך המניעה היא מצד המקבלים שאינם ראויים לקבל ועומדים מרחוק. אך באם האדם יש לו תשוקה רבה להתקרב להשי"ת, ממילא נמשך ונתקרב למקום ששם תשוקתו. וכמו שאמר כ"ק אאמו"ר צוקללה"ה בדברי המשנה עירובין (מ"ט ע"ב): ה' מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי בעיקרו קנה שם שביטה, ואמר הטעם כי במקום שרצונו וחשקו להיות שם הוא. וע"כ אם יש לו תשוקה להשי"ת באמת, יכול להשיג אף דברים שגבוהים ממנו

וממדרגתו...

וזהו הענין שבשבת ננקל לשוב בתשובה כמו שאמרו שבת בו תשוב. דהנה באמת האדם שחטא ונעקר מכלל ישראל איך יכול לבוא לתשובה, כי הוא רחוק מאד. אך מחמת הרצון והחשק של האדם לשוב לשרשו כמקדם, ע"י"ז הוא יכול לבוא לתשובה כנ"ל. אך לזה הרצון ג"כ קשה מאד לבוא, מאחר שעדיין עומד מבחוץ מאין יבוא לו הרצון. אך בשבת שהיא עת רצון, ובפרט במנחה שהיא רעוא דרעוין ונפתח הרצון העליון למעלה וכמים פנים אל פנים, כמו כן נפתח אצל האדם רצון ותשוקה לבוראו, ע"כ שבת היא זמן תשובה.

ובזה יובן מנהג החסידים שמקדימין הסליחות במוצש"ק תיכף אחר צות לילה, כי כל מה שיכולין לקרב לשבת טוב יותר, מחמת שאז היא עת רחמים ורצון ושעת תשובה וכנ"ל. והבן כ"ז.

"שם משמואל" (סוכטשוב) כ"ב-תבא תר"ע, ע' קנ"ז

במוצ"ש - ולנו בושת הפנים

אומרים במוצאי ש"ק בסליחות "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים", דהנה איתא שמש בשבת צדקה לעניים, וזה דאיתא מאן דאכ"ל דלאו דיליה בהית לאיסתכולי ביה, ובשבת איתא לא תבושי ולא תכלמי, מתנה טובה יש לי בבית גזיז, דזה מתנה טובה דאין בושים, וזה שמש וכו', וזה שאיתא בזוה"ק הפוך בשת ותשכח שבת, אולם במוצש"ק אומרים "לך ה' הצדקה" בשבת כנ"ל ואחר שבת שוב "ולנו בושת הפנים" כנ"ל.

הגה"צ רבי צבי חנוך לעווין זצ"ל - אבד"ק בענדין, יבחה פאר" (ירושלים תשכ"ד) ע' ק"ג טו"ב

מתחילין סליחות מוצ"ש

רישומי דברים שאמר [כ"ק מרן אדמו"ר מאז"רוב צוק"ל] בבית מדרשו במוצש"ק נצבים-וילך שנת תשי"ז לפני הסליחות. פתח בשאלה: "למה קוראים לזה "סליחות"? ויותר נכון היה לקרוא לזה בשם "תחנונים", כי אנו מבקשים שירחם עלינו, וה' הוא הסולח?" עוד שאל, מה ראו שנוהגים כלל-ישראל להתחיל סליחות במוצאי שבת דוקא ולא בבוקר? אלא, חזר ויישב, משום שבכדי לבקש סליחה מהשי"ת צריך הרבה ישוב-הודעת כדי שידע מה לבקש, דהנה איתא בתיקוני זוהר (תקונא שתיאתא, מהדו' בראדי תרל"ו דף כ"ב ע"א) שיש בנ"א אשר "צווחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים, הב הב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחיי", ולכאורה, הרי גם על דברים ההלו צריכים לבקש, אם כי לא זה העיקר, אבל הלא צריכים גם לגשמיות? אלא תלוי איך וכיצד מבקשים, כמאמרם ז"ל (ברכות דף ל"ב ע"א) לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר יתפלל, דמהאי טעמא התקינו ג' ברכות ראשונות בשבחו של מקום, ואח"כ אתה חונן והשיבנו וכו' ורק אח"כ סלה לנו ורפאינו וכו'. והנה ידוע דמשבת מגיעים לבחי' דעת

כמאה"כ לדעת כי אני ה' מקדישכם, ולכן מיד אחרי שבת עוד לפני שנכנסין לימות החול אשר יקלקלו בחי' הדעת מיד מתחילין לבקש סליחה מהשי"ת, והאמת שאלו תחנונים, אך לסליחה אפשר להגיע רק בכח הבקשה במוצש"ק בקשה שיש בה דעת (וזה גם הענין שמבקשים במוצש"ק על ביאת אליהו כי בש"ק השיגו מה מבחי' דעת וממילא יודעים ומבינים איך לבקש על הגאולה). ומכאן נובע מנהג ישראל שאומרים ומאחלים אחד לשני "א גוטע סליחה" דהיינו שיזכו לבקש התחינות בדעת הראויה. ויעזור השי"ת שתתקבלנה תחינותנו בתוך שאר תחינות וסליחות כלל ישראל ונזכה לראות מהרה בביאת גואל צדק ואליהו הנביא..."

הרב אהרן פורסקי שליט"א, "בלבת אש" (ב"ב תשמ"ה) ח"ב, ע' רל"ט

אל הרנה ואל התפלה

סליחות (יום א') - פזמון במוצאי מנוחה) "לשמוע אל הרנה ואל התפלה". ולכאורה הו"ל קודם אל התפלה ואח"כ אל הרנה, שהרי קודם יש להתפלל ואח"כ באים לידי שמחה.

אלא יש לומר בזה דשבת הוא זמן שמחה כידוע, וכמו"כ הוא זמן כפרה כמו שאמרו חז"ל (שבת ק"ח) שאפי' עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו עוונותיו, ולכן אומרים בסליחות במוצאי מנוחה קדמוןך תחלה, הט אונך ממרום יושב תהלה, לשמוע אל הרנה, דהיינו שקודם יש הרנה -השמחה, דהיינו השבת ואח"כ ע"י שזוכים למחילה וכפרה בכח השבת יתקבל התפלה כנ"ל.

הרה"צ רבי אברהם יחיאל למברג זצ"ל ממאקאווא "ב"ב, פנינים יקרים" (תשרי תשנ"ו) עמ' ט'

זוחלים ורועדים

כמה פעמים שמעתי מרבי חיים בער ז"ל, שאצל כ"ק אא"ז אדמו"ר (ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש) ז"ע כשאמר בסליחות ליום א' תיבות אלו "זוחלים ורועדים כו'", היו אבריו דן לדן נקשן ברעדה ממש.

כ"ק מרן אדמו"ר ממונקאטש שליט"א "עולת שבת" (ברוקלין תשי"ד) ע' רע"א

חלים כמבכירה - זוחלים ורועדים

הפייטן (בסליחות ליום א') חלים כמבכירה מעברת משאך, והיינו כמו המבכרת שלא היה לה צער עיבור וחבל לידה מעולם, היא דואגת ומפחדת יותר ויותר מהאשה שכבר לידה, כי אצלה היקל הצער, כמו כן זרע קדושי ישראל אף שבכל שנה ושנה הוא ר"ה, עכ"ז כשיום הדין ממשמש ובא המה זוחלים ורועדים מאימת יום הדין, כאילו לא טעמו מעולם טעם ר"ה.

"ישמח ישראל" ויקרא, דף ל"ה טו"ב

תחילת ימים נוראים

תחילת "ימים נוראים" מיום א' דסליחות - מגן אברהם סי' פ"ח סק"ד.

מקור מים חיים" (ב"ב תש"ע) ע' מ"א

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האיש"

או במספר טלפון: 073-275-7000,

ולחפש קוד 8915

וכן ניתן לכתוב בהערות למטה אם הינכם רוצים לתרום
1134113

ע"י הרה"ח החפץ בעילום שמו שליט"א להצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות, ולכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים.

לע"נ מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה ז"ל נלב"ע בשבועות תשע"ד ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבח"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן-540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.